

1. Zauzimanjem savjetnika Mojsije B a l t i ć a zemaljska vlada je 12. travnja 1860. donijela rješenje kojim je osnovano Kr. gospodarsko i šumarsko učilište u Križevcima sa dva odjela: a) ratarnicom za pitomce s osnovnom školom i b) odjelom za apsolvente 4 razreda srednje škole. Tim je aktom provedena u život odluka osnivača Gospodarskog društva u Zagrebu iz 1840. godine da se radi sve veće potrebe za unapređenjem poljoprivredne i šumarske proizvodnje u Hrvatskoj podigne škola za pouku u poljoprivredi i šumarstvu. Daljnja nastojanja naših rodoljubnih krugova da se što prije ostvari i prijeko potrebna visokoškolska nastava nailazila su na poteškoće kod tadašnjih protunarodnih vlasti, pa i samog Sveučilišta, te je tek 37 godina kasnije, tj. zakonom od 13. ožujka 1897. osnovana Šumarska akademija kao sastavni dio Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Zakonom, pak, od 16. travnja 1902. podignut je gospodarski odjel križevačkog učilišta na rang više gospodarske škole, u koju se primaju samo apsolventi potpunih srednjih škola s maturom ili na osnovi prijemnog ispita koji odgovara srednjoškolskoj maturi.

Do osnutka visokoškolske nastave za poljoprivredu došlo je 22 godine nakon osnivanja Šumarske akademije, tj. tek nakon raspada Habsburške monarhije, donošenjem ukaza o osnivanju Gospodarsko-šumarskog fakulteta na Sveučilištu u Zagrebu dne 31. kolovoza 1919. Za realizaciju tog važnog akta zaslužni su pored Hrvatskog šumarskog društva i Gospodarskih društava u Zagrebu i Osijeku predstojnik odjela za bogotvlje i nastavu Zemaljske vlade u Zagrebu dr Milan R o j c i kasniji profesori dr O. F r a n g e š, dr A. P e t r a č i ć i dr Đ. N e n a d i ć. Na osnovu akta Povjer. za prosvjetu i vjere od 26. rujna 1919. izdana je provedbena naredba, po kojoj s prvim listopadom 1919. godine stupa u život samostalan Gospodarsko-šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Fakultet je započeo s radom 27. IX 1919, kad je na osnovu poziva Povjereništva za prosvjetu i vjere tadašnji dekan Filozofskog fakulteta dr S. H o n d l počeo s upisivanjem prvih slušača. Na poljoprivredni odjel Fakulteta mogli su se upisati slušači posljednjih triju godišta bivšeg višeg gospodarskog učilišta u Križevcima s ispitom zrelosti, a za šk. god. 1919/20. i 1920/21. izuzetno i oni slušači koji su u Križevački zavod bili primljeni bez mature, ali su prije upisa na fakultet morali polagati prijemni ispit (naredba od 29. IX 1919, br. 35097).

Dne 27. siječnja 1920. imenovana su prva dva redovna profesora za šumarski odjel: dr Đ. N e n a d i ć i dr Andrija P e t r a č i ć, a 18. i 19. ožujka dr Sava U l m a n s k y i dr Fran J e s e n k o za poljoprivredni odjel.

Katedre, zavodi i kabineti bili su prije postepenog prijelaza u nove paviljone u Maksimiru (počev od g. 1934) smješteni u bivšoj Tvorničkoj ulici 10 (danas Klaićeva) i u zgradi Hrv. šumarskog društva u Vukotinićevoj ul. 2 (predmeti zajednički sa šumarima), a od 1925. dalje i u stambenoj zgradi Hrv.-slav. gospodarskog društva na Trgu Maršala Tita 3, u susjedstvu Sveučilišta. Sve su te prostorije bile pretijesne za tolik broj zavoda i kabineta (ukupno 19), bez isključivo šumarskih.

Kapacitet predavaonica varirao je za 30–60 a laboratorija za prosječno 10–20 slušača. To je bilo dovoljno prvih godina nakon osnutka, kad je ukupni broj slušača obaju odjela iznosio oko 190–300 slušača (od toga agronoma oko 50–170), no već g. 1933/34. broj agronoma je porastao na 300, a 1938/39. na 426, tako da ukupni broj slušača obaju odjela iznosi 460–574. Godine 1958/59. iznosio je taj broj 1423, dakle šest puta više negoli 1919/20. kada je agronoma i šumara bilo oko 240 prosječno u semestru. Takav razvoj Fakulteta zahtijevao je hitnu izgradnju novih zgrada u Maksimiru, s kojom se započelo g. 1933. a završilo s IV paviljona g. 1955, odnosno 1959 (velika predavaonica i centralna poljoprivredna knjižnica). Perspektivno je predviđena izgradnja još V–VII paviljona.

Upravo u to vrijeme, na osnovu zakona Sabora NR Hrvatske od 18. prosinca 1959, podijeljen je Poljoprivredno-šumarski fakultet u dva samostalna fakulteta: Poljoprivredni i Šumarski.

2. Nastava na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu (Poljoprivreda 1919–59), odnosno na Poljoprivrednom fakultetu (1959–69), prolazila je već prema stepenu i razvoju poljoprivrede kroz veće ili manje reforme. Počelo se 1919. godine sa stvaranjem agronoma općeg tipa, što je odgovaralo potrebama tadašnje naše poljoprivrede privatnog značaja. Broj predmeta je iznosio 40. No s provođenjem manjih reformskih zahvata 1930/31. i 1935/36. šk. god. broj predmeta se povećao na 52.

Prvi veći reformski zahvat u nastavi poljoprivrede izveden je 1948/49. godine. Osnovni cilj ove reforme bio je stvaranje agronoma za potrebe novo nastale poljoprivredne proizvodnje tj. agronoma općeg tipa i agronoma specijaliziranog prema proizvodnim granama poljoprivrede. Uvedeno je usmjeravanje i to: *Opći smjer*, *Biljno-proizvodni*, *Stočarski* i *Voćarsko-vinogradarski smjer*. Prva četiri semestra nastava je zajednička, a kasnije se prilagođava prema nastavnim smjerovima. Posebna nastava od 30 dana provodi se na poljoprivrednim dobrima u III ili IV godini studija. Kasnije je, 1953/54. godine usmjeravanje ograničeno na zadnju godinu tj. VII i VIII semestar. Nastava na Poljoprivrednom fakultetu je i dalje doživljavala promjene, koje su se očitovale u reduiranju zastarjelih predmeta, odnosno integriranju sa srodnima, i u uvođenju novih.

Veći reformski zahvat izveden je 1958/59. šk. god. stvaranjem triju odsjeka: Ratarskog, Voćarsko-vinogradarsko-vrtilarskog i Stočarskog. Novi odsjeci stvaraju agronome specijalizirane za praktični rad u proizvodnji u spomenutim granama poljoprivredne proizvodnje. Obavezna školska praksa za vrijeme studija iznosi već prema odsjecima 75 radnih dana.

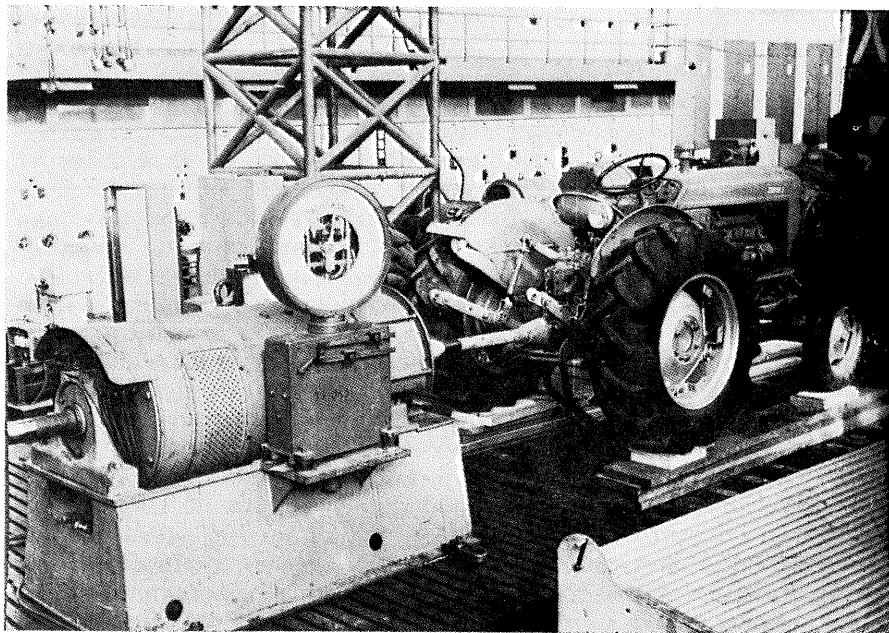
Sadašnja nastava II stupnja na Poljoprivrednom fakultetu izvodi se prema Statutu Poljoprivrednog fakulteta od 9. VI 1967. na ovim odsjecima: I. *Biljno-proizvodni odsjek* sa zajedničkim predmetima u prve dvije godine i usmjeravanjem na Ratarski i Voćarsko-vinogradarsko-vrtlarski smjer; II. *Stočarski odsjek* i III. *Poljoprivredno-ekonomski odsjek*. Broj predmeta po odsjecima odnosno smjerovima iznosi: Ratarski smjer 32, Voćarsko-vinogradarsko-vrtlarski 31, Stočarski 31 i Poljoprivredno-ekonomski 38. Terenska praksa u toku studija treba da iznosi 100 dana. Osnovni cilj reforme zacrtane ovim Statutom je stvaranje agronoma ratara, stočara, voćara, vinogradara, vrtlara i poljoprivrednog ekonomiste.

U toku šk. god. 1968/69, na inicijativu studenata, predložena je nova reforma nastave. Prema tom prijedlogu nastava će se izvoditi u odsjecima, odnosno smjerovima prema Statutu. Broj sati tjedno sveden je u većini slučajeva na 30 sati. Smanjenje opsega nastave osnovni je uvjet za njeno poboljšanje i za mogućnost pravovremenog završavanja studija. Svrha je predložene reforme da se stvore polazni uvjeti za poboljšanje kvalitete nastave i njeno dalje usavršavanje.

Na Poljoprivrednom fakultetu pokušalo se u poslijeratnom periodu organizirati i *izvanredni studij*, no to je trajalo od 1947–1954. godine. Karakter studija na njemu je takav da zahtijeva od slušača obavljanje velikog broja vježbi, što se teško može organizirati s izvanrednim studentima jer oni ne borave kontinuirano na Fakultetu. Iz toga razloga i zbog malog odaziva slušača izvanredni je studij ukinut.

3. Osnovna nastavna djelatnost odvija se na Fakultetu preko 21 *zavoda*, koji pokrivaju sva nastavna i naučna područja. Na čelu svakog zavoda nalazi se predstojnik, koji je po pravilu profesor. To su: 1. *Zavod za botaniku* (predstojnik Nevenka P l a v š i ć); 2. *Zavod za fitopatologiju* (Josip K i š p a t i ć); 3. *Zavod za genetiku i oplemenjivanje bilja* (Alois T a v č a r); 4. *Zavod za hranidbu domaćih životinja* (Hrvoje Z l a t i ć); 5. *Zavod za kemiju* (Dragutin H o r g a s); 6. *Zavod za melioracije* (Vladimir V e r n e r); 7. *Zavod za mikrobiologiju* (Mara P r š a); 8. *Zavod za mljekarstvo* (Dimitrije S a b a d o š); 9. *Zavod za opću proizvodnju bilja* (Vladimir M i h a l i ć); 10. *Zavod za organizaciju i upravu polj. poduzeća* (Nikica R a p a j i ć); 11. *Zavod za ekonomiku* (Artur S t a r c); 12. *Zavod za promet polj. proizvodima* (Branko Š t a n c l); 13. *Zavod za pedologiju* (Arso Š k o r i ć); 14. *Zavod za poljoprivredno strojarstvo* (Josip B r č i ć); 15. *Zavod za poljoprivrednu zoologiju* (Lea S c h m i d t); 16. *Zavod za specijalnu proizvodnju bilja* (Karlo Š o š t a r i ć - P i s a č i ć); 17. *Zavod za stočarstvo* (Milivoj C a r); 18. *Zavod za tehnologiju polj. proizvoda* (Ferdo F i š e r); 19. *Zavod za veterinarstvo sa zoohigijenom* (Stjepan R o m i ć); 20. *Zavod za vrtlarstvo* (Paula P a v l e k); 21. *Zavod za voćarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo* (Katarina Š t a m p a r).

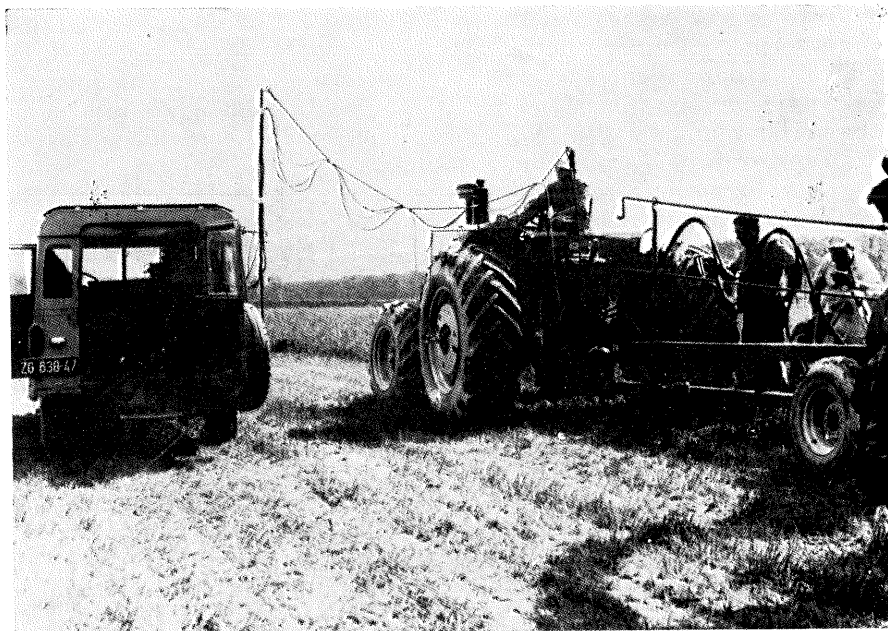
Statutom Fakulteta data je mogućnost zavodima da se bave znanstvenim radom direktno preko zavoda ili preko samostalnih instituta Poljoprivrednog fakulteta, od kojih su neki smješteni na fakultetu, a neki izvan njega. Pojedini zavodi natječu se po naučnim projektima u Fondu za naučni rad i ugovaraju teme s pojedinim kombinatima, industrijama

DIO INSTITUTA ZA MEHANIZACIJU POLJOPRIVREDNOG FAKULTETA U ZAGREBU

i dr. Svaki zavod ima svoju priručnu biblioteku, kojom se pored osoblja zavoda mogu služiti redovni i postdiplomski studenti. Nadalje, zavodi raspoložu laboratorijima, zbirkama, pokusnim parcelama i dr. nastavnim pomagalima.

4. Pored Poljoprivrednog fakulteta, kao najviše nastavne i znanstvene ustanove u poljoprivredi Hrvatske, od 1891. odnosno 1897. godine djeluje kao samostalna znanstvena ustanova *Zemaljski poljoprivredni zavod (ZPZ)* u Zagrebu. Poslije II svjetskog rata, pod utjecajem sve većih potreba za znanstvenim radom u poljoprivredi i njegovom sve širom primjenom u praksi, dolazi do brzog razvoja pojedinih odjela tog Zavoda, koji se odvajaju u samostalne institute po strukama, i do njihova sve šireg radnog povezivanja sa zavodima Poljoprivrednog fakulteta. Nakon svestranih rasprava dolazi 1960. godine do novog kvaliteta u znanstvenoj suradnji time što Poljoprivredni fakultet postaje osnivač ovih samostalnih instituta. Otada samostalni instituti Poljoprivrednog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu jesu: 1. Institut za oplemenjivanje i proizvodnju bilja; 2. Institut za stočarstvo i mljekarstvo; 3. Institut za voćarstvo, vinogradarstvo, vinarstvo i vrtlarstvo; 4. Institut za mehanizaciju poljoprivrede; 5. Institut za zaštitu bilja; 6. Institut za ekonomiku poljoprivrede i sociologiju sela; 7. Institut za pedologiju i tehnologiju tla; 8. Institut za hranidbu stoke i tehnologiju stočne hrane.

POLJOPRIVREDNI STROJEVI INSTITUTA ZA MEHANIZACIJU

5. Suvremena poljoprivreda sve više ugrađuje u proizvodni proces naučne elemente i zbog toga stručni kadrovi moraju unositi nove metode rada, fundirane na naučnim dostignućima. Zato se na Poljoprivrednom fakultetu već deset godina vrši *postdiplomska nastava* (magisterij i specijalizacija).

Do danas su u postdiplomsku nastavu uključene ove oblasti koje obuhvaćaju gotovo čitavu poljoprivredu: 1. Entomologija (Zaštita bilja); 2. Fitopatologija (Zaštita bilja); 3. Hranidba stoke i tehnologija stočne hrane; 4. Genetika i oplemenjivanje bilja; 5. Govedarstvo; 6. Ishrana bilja (Nauka o tlu); 7. Mehanizacija poljoprivrede; 8. Oblikovanje pejzaža; 9. Opća proizvodnja bilja; 10. Pedologija (Nauka o tlu); 11. Ekonomika poljoprivrede; 12. Specijalna proizvodnja bilja.

Po obliku postdiplomskih studija prevladavaju sada magisteriji, a radi direktnog uključivanja većeg broja stručnjaka-specijalista u moderni proizvodni proces nastoji se ojačati specijalizacija. Također se još nedovoljno uvode postdiplomski kursevi za stručno ažuriranje kadrova.

U šk. god. 1967-68. ukupni je broj slušača na postdiplomskim studijama iznosio 172, a diplomiralo je (magistara i specijalista) 29.

Treba istaknuti da postdiplomski studij, po strukturi slušača, ima opći jugoslavenski karakter, a za neke je oblasti (npr. mehanizaciju poljoprivrede, zaštitu bilja) važan centar u zemlji. Na tom studiju učestvuje i stanovit broj slušača iz drugih zemalja.

Iako je postdiplomski studij na Fakultetu već dobro uveden i afirmiran, to ima još mnogo neriješenih problema. Na prvom mjestu su to nedovoljna opremljenost zavoda i nepostojanje društvenih fondova za školovanje odnosno stipendiranje slušača, čime bi se omogućio izbor najspособnijih kandidata koji bi čitavo vrijeme studija boravili na Fakultetu u odgovarajućim matičnim zavodima.

Osim toga osjeća se potreba da se na postdiplomskom studiju više angažiraju istaknuti naučni radnici izvan Fakulteta, pa i iz inozemstva. Od koristi bi bilo daljnje jačanje međufakultetskih studija na Sveučilištu i racionalizacija postdiplomskih studija stvaranjem jugoslavenskih centara za neke oblasti poljoprivrede.

6. Od 1925. godine do danas na Poljoprivrednom fakultetu je iz različitih područja poljoprivrednih znanosti *doktoriralo* 148 kandidata.

7. Fakultet izdaje svoju periodičku publikaciju *Poljoprivrednu znanstvenu smotru*. Ona je osnovana 1939. godine i do 1969. je tri puta promijenila naslov (Poljoprivredna naučna smotra, 1939–41; Poljodjelska znanstvena smotra, 1941–45; Poljoprivredna znanstvena smotra, od 1945 dalje). Urednici su bili Pavao K v a k a n, Mihovil G r a č a n i n, Albert O g r i z e k, a od 1964. god. Josip P a j l i ć. Dosada je izašlo 26 brojeva.

Poljoprivredna znanstvena smotra jedini je naučni poljoprivredni časopis u SR Hrvatskoj u kojem nastavnici i naučni suradnici Poljoprivrednog fakulteta objavljuju svoje radove iz svih oblasti poljoprivrede. Od 27. broja *Poljoprivredna znanstvena smotra* postaje glasilo svih naučnih poljoprivrednih ustanova SR Hrvatske.

Organizirana je zamjena Poljoprivredne znanstvene smotre za odgovarajuće domaće i strane časopise i s ustanovama (fakulteti, instituti, zavodi itd.). Zamjena se vrši s oko 420 raznih ustanova i redakcija.

8. Pojedini zavodi Poljoprivrednog fakulteta u Zagrebu imaju vrlo dobre oblike suradnje sa svim poljoprivrednim fakultetima u zemlji i s nekim višim školama, i to u nastavi u postdiplomskim kursovima i u nekim naučno-istraživačkim radovima. Dosta intenzivna suradnja održava se s nekim fakultetskim institutima u Beogradu, Novom Sadu i Ljubljani.

Od inozemnih fakulteta održava se permanentna ili povremena veza s fakultetima: Brno, Nitra (ČSSR), Keszhely (Mađarska), Varšava i Poznanj (Poljska), Rostock (NjDR), Kijev, Moskva (SSSR), Bari, Rim i Bologna (Italija), Beč i Graz (Austrija), Genève, Zürich (Švicarska), Pariz i Montpellier (Francuska), London, Reading, Silsoe, Oxford (Engleska), München, Bonn, Stuttgart, Braunschweig, Göttingen (SR Njemačka), Wageningen (Holandija) i dr.

9. *Odnos Fakulteta prema privredi*. Poljoprivredni fakultet ima preko svojih zavoda, instituta i individualno razvijenu vrlo dinamičnu suradnju s poljoprivrednim kombinatima, raznim stručnim udruženjima, industrijom poljoprivrednih strojeva i traktora, prerađivačkom industrijom, trgovinom i dr. Suradnja se sastoji u rješavanju

NAUCNE EDICIJE POLJOPRIVREDNOG FAKULTETA
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
UNIVERSITATIS IN ZAGREB, FACULTATIS AGRONOMICAE
EDITIONES SCIENTIFICAE

POLJOPRIVREDNA
ZNAKSTVENA SMOTRA

REVISIO
SCIENTIFICA AGRICULTURAE

Urednik
IOSIP PAJALIC

Sv. — Lasc. 24

Bc. — No. 1—18

ZAGREB 1967.

NASLOVNA STRANA ZNAKSTVENE EDICIJE POLJOPRIVREDNOG FAKULTETA

stručnih i naučnih problema, projektiranju, uvođenju novih sorata, pasmina i metoda proizvodnje, agromeliorativnih zahvata, unapređenju tehnologije poljoprivrednih kultura i ekonomskim analizama. Na zahtjev pojedinih kombinata, zavodi ili grupe zavoda sklapaju ugovore i rješavaju određen projekt ili katkada praktične probleme. Na taj način suradnici Fakulteta mogu proširivati svoju znanstvenu djelatnost, akteri su stalnog procesa u modernizaciji proizvodnje, što je korisno i radi osvježavanja nastave konkretnim praktičnim primjerima. U nekim zavodima sudjeluju kod takvih poslova i studenti starijih godišta i tako stječu dragocjena praktična iskustva.

U suradnji s industrijom poljoprivrednih strojeva težište se odnosi na atestiranje strojeva i traktora, sudjelovanje u iznalaženju novih ili u poboljšanju postojećih konstrukcija, provjeravanje eksploatacionih karakteristika traktora i strojeva u karakterističnim uvjetima proizvodnje.

Zavodi ekonomskog karaktera surađuju s privrednim organizacijama na proučavanju tržišta, uvođenju suvremenih metoda kao linearnog programiranja radi organiziranja i kontrole proizvodnje na poljoprivrednim kombinatima. Suradnja se odnosi i na proučavanje procesa razvoja na selu i privatnim gospodarstvima.